

Дослідження відповідності попиту і пропозиції кваліфікованих робітничих кадрів в Україні

Основна мета статті полягає в проведенні аналізу тенденцій розвитку ринку праці в розрізі невідповідності попиту і пропозиції кваліфікованих робітничих кадрах, визначення чисельності зайнятих та безробітних з кількістю вакансій кваліфікованих робітників в Україні та визначення напрямів збалансування ринку праці.

Стаття присвячена розгляду відповідності попиту і пропозиції кваліфікованих робітничих кадрів в Україні. Проаналізовано попит і пропозицію на кваліфіковані робітничі кадри, динаміка зайнятих та безробітних з кількістю вакансій кваліфікованих робітників в Україні. Запропоновані напрями для вирішення проблеми поточного та перспективного дефіциту робітничих кадрів на ринку праці.

Перехід України до новітньої моделі розвитку, в якій джерелом економічного зростання мають стати єдиний освітній простір, наукові знання, технологічні інновації та інформація, потребує кардинального перегляду методів та механізмів регулювання ринку праці з метою забезпечення необхідного перерозподілу зайнятості за видами діяльності та секторами економіки. У період реструктуризації економіки вагомим значення набуває не тільки рівень і якість підготовки робітничих кадрів, а вміння орієнтуватися в потребах ринку праці та бути конкурентоспроможними й затребуваними на ринку праці.

освіта, робітничі кадри, професійно – технічні навчальні заклади, ринок праці, робітничі професії, дефіцит робітничих кадрів, механізм державного замовлення, попит та пропозиція

Одержано 14.10.13

УДК 338. 439

Т.А. Немченко, асп., О.В. Сторожук, канд. екон. наук

Кіровоградський національний технічний університет

Інноваційна складова розвитку трудового потенціалу машинобудівної галузі України

В статті розглядається сучасний стан інноваційного розвитку трудового потенціалу машинобудування України, виділено основні причини, що його стримують та запропоновано шляхи щодо їх усунення.

трудоий потенціал, інновації, інноваційна діяльність, інноваційна праця, машинобудування

Т.А. Немченко, О.В. Сторожук

Кіровоградский национальный технический университет, г. Кировоград

Инновационная составляющая трудового потенциала машиностроительной отрасли Украины

В статье рассматривается современное состояние инновационного развития трудового потенциала машиностроения Украины, выделены основные причины, которые его сдерживают и предложены пути их устранения.

трудоий потенциал, инновации, инновационная деятельность, инновационный труд, машиностроение

Сучасні світові процеси вимагають від українського суспільства суттєвих перетворень, зокрема використовуючи у якості системоутворюючого ресурсу трудовий потенціал. Нині пріоритетним напрямком соціально-економічної політики держави має бути інноваційний шлях розвитку як країни в цілому, так і окремих галузей економіки.

Темпи росту валового внутрішнього продукту, оновлення основного капіталу, інноваційна активність підприємств та працівників є основними чинниками, що визначають потенціал економічного зростання та забезпечують ефективне використання і розвиток трудового потенціалу

Враховуючи наявні науково-технологічні доробки, що відповідають перспективним напрямам світового науково-технологічного розвитку, Україна зберігає конкурентоспроможний науковий потенціал в перспективних галузях, зокрема в машинобудуванні, здатній зайняти гідне місце на світових ринках наукоємної продукції. Проте досліджуючи стан економічної діяльності галузі можна виділити певні проблеми в її функціонуванні. Зокрема, серед багатьох причин, що загрожують ефективній інноваційній діяльності машинобудівній галузі особливе місце посідає недооцінка важливості розвитку її трудового потенціалу. А відтак проблема інноваційного розвитку трудового потенціалу машинобудування є актуальною як на рівні окремих підприємств, так і на рівні галузі та держави.

Аналіз літературних джерел свідчить, що питанням розвитку трудового потенціалу, зокрема інноваційної його складової, присвячено багато праць вітчизняних вчених, а саме: Грішньої О., Заюкова І., Лібанової Е., Лісогора Л., Прохоровської С., Семикіної М., Шаульської Л., Фільштейна Л. та ін. В той же час, особливості вирішення зазначеного питання в машинобудівній галузі ще недостатньо розглянуті в сучасній науковій літературі та заслуговують підвищеної уваги з боку науковців та практиків.

Метою статті є дослідження стану інноваційного розвитку трудового потенціалу машинобудування, визначення проблем, що його стримують та розробка практичних рекомендацій для посилення позицій галузі на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Ринкові відносини висувають нині високі вимоги до фахово-кваліфікаційного рівня працівників, що передбачає їх здатність до генерації нових ідей, розробки нововведень, вияву творчої активності, вміння креативно мислити, тобто прояву інновацій у сфері людської діяльності. Інноваційна складова у структурі трудового потенціалу окремого працівника, колективу підприємства, сукупності підприємств галузі являє собою «здатність до розробки та впровадження інновацій, прояву творчості» у праці незалежно від сфери діяльності [9].

Розвиток машинобудівної галузі є основою науково-технічного прогресу у всіх галузях економіки держави, а тому відіграє особливо важливу роль у забезпеченні їх конкурентоспроможності. Саме інноваційний розвиток машинобудування стає запорукою успішного функціонування економіки України, що породжує безумовну важливість даного дослідження.

Впровадження нововведень, високотехнологічних проектів у виробництво, зростання рівня інноваційної активності підприємств і працівників безпосередньо впливають на продуктивність та ефективність праці. Розглянемо основні результати інноваційної діяльності машинобудування України та визначимо їх вплив на трудовий потенціал галузі.

На рис. 1 зображено питому вагу підприємств машинобудування, що впроваджували інновації у порівнянні з іншими підприємствами промисловості в 2011 році.

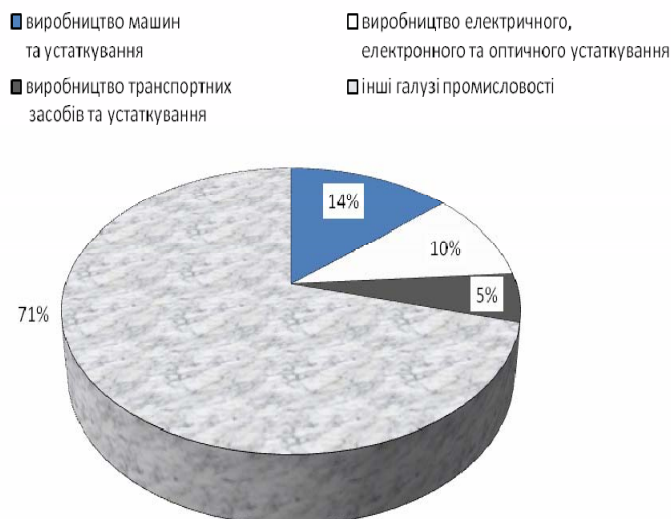

Рисунок 1- Питома вага підприємств машинобудування, що впроваджували інновації у порівнянні з іншими підприємствами промисловості в 2011 році

Аналізуючи статистичні дані, бачимо, що питома вага підприємств машинобудування, що впроваджували інновації в промисловості складає 29%, що є досить високим показником. 14% від загальної кількості підприємств припадає на виробництво машин та устаткування, 10% - а виробництво електричного, електронного та оптичного устаткування і лише 5% - на виробництво транспортних засобів та устаткування.

На рис. 2 зображено питому вагу підприємств машинобудування, що впроваджували організаційні та маркетингові інновації в 2011 році. Так, організаційні інновації відповідно до [2] є впровадженням нового організаційного методу в діяльності підприємства, в організації робочих місць або зовнішніх зв'язків. Відмінною рисою організаційної інновації від інших організаційних змін на окремому підприємстві є впровадження якого-небудь організаційного методу (у діяльності підприємства, в організації робочих місць або в зовнішніх зв'язках), що не використовувався підприємством раніше і є результатом реалізації стратегічних рішень керівництва. Організаційні інновації в діяльності підприємства містять у собі впровадження нових методів в організацію повсякденної діяльності з виконання різноманітних робіт. Сюди входить, наприклад, впровадження нових методів поліпшення навчання співробітників і полегшення обміну знань на підприємстві. Прикладом може служити впровадження кодифікації знань, тобто організація баз даних про передові методи діяльності, підбір навчального матеріалу й іншої інформації в такий спосіб, щоб зробити це більш доступним для персоналу; застосування системи навчання і підвищення кваліфікації працівників і, як наслідок, зниження плинності кадрів; перші досвіди впровадження нових систем керування головними виробничими процесами або постачальницькими операціями, такі як організація постачальницьких ланцюжків, оперативна перебудова діяльності, маневрування обсягом виробництва і керування якістю. Тобто можна зробити висновок, що організаційні інновації певним чином спрямовані на розвиток трудового потенціалу підприємств, на збільшення продуктивності праці, а отже є важливими для нашого дослідження.

Маркетингова інновація є впровадженням нового методу продажу, включаючи значні зміни в дизайні або упаковці продукту, його складуванні, просуванні на ринок або в призначенні продажної ціни, що націлені на краще задоволення потреб

споживача, відкриття нових ринків або завоювання нових позицій для продукції підприємства на ринку з метою збільшення обсягу продажу [2].

Рисунок 2 – Питома вага підприємств машинобудування, що впроваджували організаційні та маркетингові інновації в 2011 році

Відповідно до даних Держкомстату, організаційні інновації впроваджували 69 підприємств машинобудування (із 185 загалом по промисловості), що складає 37% від загальної їх кількості. Як ми бачимо з рис. 2. на виробництво машин та устаткування припадає 19% від загальної кількості інноваційно-активних підприємств, 12% - на виробництво електричного, електронного та оптичного устаткування, 6% - на виробництво транспортних засобів та устаткування (35, 22 та 12 підприємств відповідно). Маркетингові інновації впроваджували 64 підприємства (загальна кількість по промисловості - 196), що становило 32% від загальної кількості інноваційно-активних підприємств машинобудування (15% - виробництво машин та устаткування, 10% - виробництво електричного, електронного та оптичного устаткування, 7% - виробництво транспортних засобів та устаткування).

Тобто, не зважаючи на досить високі показники впровадження інновацій в машинобудуванні у порівнянні з усією промисловістю, кількість їх надзвичайно мала (див. табл. 1). В цілому, можна відмітити відсутність належного прогресу в розвитку галузі, недостатнє використання інновацій, а отже, як наслідок, втрату своєї конкурентоспроможності на ринку.

У табл. 1 подана інформація щодо групування підприємств машинобудування за напрямками проведених інновацій.

Відповідно до табл. 1, в 2011 році інноваційною діяльністю займалися трохи менше 25% підприємств машинобудування. Зауважимо, що в порівнянні з 2010 роком, кількість інноваційно-активних підприємств в 2011 році збільшилась на 26 підприємств, тобто на 6%. Найчастіше інновації проводилися за наступними напрямками: придбання машин, обладнання та програмного забезпечення (50% у 2010р. та 56% у 2011 р. від загальної кількості інноваційно-активних підприємств машинобудування) та внутрішні НДР (33,3% у 2010р. і 32,7% у 2011 р. відповідно).

Таблиця 1 – Групування підприємств машинобудування за напрямками проведених інновацій

	Усього		У т.ч. займалися інноваційною діяльністю		Внутрішні НДР		Зовнішні НДР		Придбання машин, обладнання та ПЗ	
	2010 рік	2011 рік	2010 рік	2011 рік	2010 рік	2011 рік	2010 рік	2011 рік	2010 рік	2011 рік
Машинобудування, в тому числі:	1881	1811	417	443	139	145	53	48	209	248
виробництво машин та устаткування	955	927	181	199	65	65	16	16	88	105
виробництво електричного, електронного та оптичного устаткування	644	610	155	160	47	48	19	15	75	93
виробництво транспортних засобів та устаткування	282	274	81	84	27	32	18	17	46	50
	Інші зовнішні знання		Навчання та перепідготовку персоналу		Ринкове запровадження інновацій		Інші			
	2010 рік	2011 рік	2010 рік	2011 рік	2010 рік	2011 рік	2010 рік	2011 рік		
Машинобудування, в тому числі:	37	38	83	99	51	61	70	84		
виробництво машин та устаткування	18	20	33	47	29	32	31	39		
виробництво електричного, електронного та оптичного устаткування	8	9	31	31	14	17	21	25		
виробництво транспортних засобів та устаткування	11	9	19	21	8	12	18	20		

Важливим чинником розвитку трудового потенціалу машинобудування є навчання новим професіям та підвищення рівня кваліфікації працівників. На рис. 3 зображено питому вагу підприємств, що здійснювали інновації у напрямку навчання та перепідготовки персоналу серед інноваційно-активних підприємств машинобудування.

Як видно з рис.3, інновації у напрямку навчання та перепідготовки персоналу здійснювали 19,9% інноваційно-активних підприємств машинобудування у 2010 році (83 підприємства) та 22,35% у 2011 році (99 підприємств). Загалом динаміка здійснення інновацій даного типу є позитивною, проте в перерахунку на загальну кількість підприємств машинобудування отримуємо, що лише кожне 19 підприємство займалося

навчанням та перепідготовкою персоналу. Така статистика є невтішною, адже важливість розвитку персоналу є незаперечною та є одним з головних важелів успішного функціонування підприємств на ринку. Так, у праці [3] наводяться результати дослідження, які свідчать, що 10% збільшення витрат на підвищення освітнього рівня працівників сприяє зростанню продуктивності праці на 8,6%, тим часом таке саме збільшення інвестицій в обладнання дає її зростання лише на 3,4%. Тож, на сьогоднішній день саме освіта сприяє зростанню трудового потенціалу. Тому, з огляду на зазначене, важливим питанням в машинобудуванні постає зміна існуючого підходу до навчання та перекваліфікації персоналу.

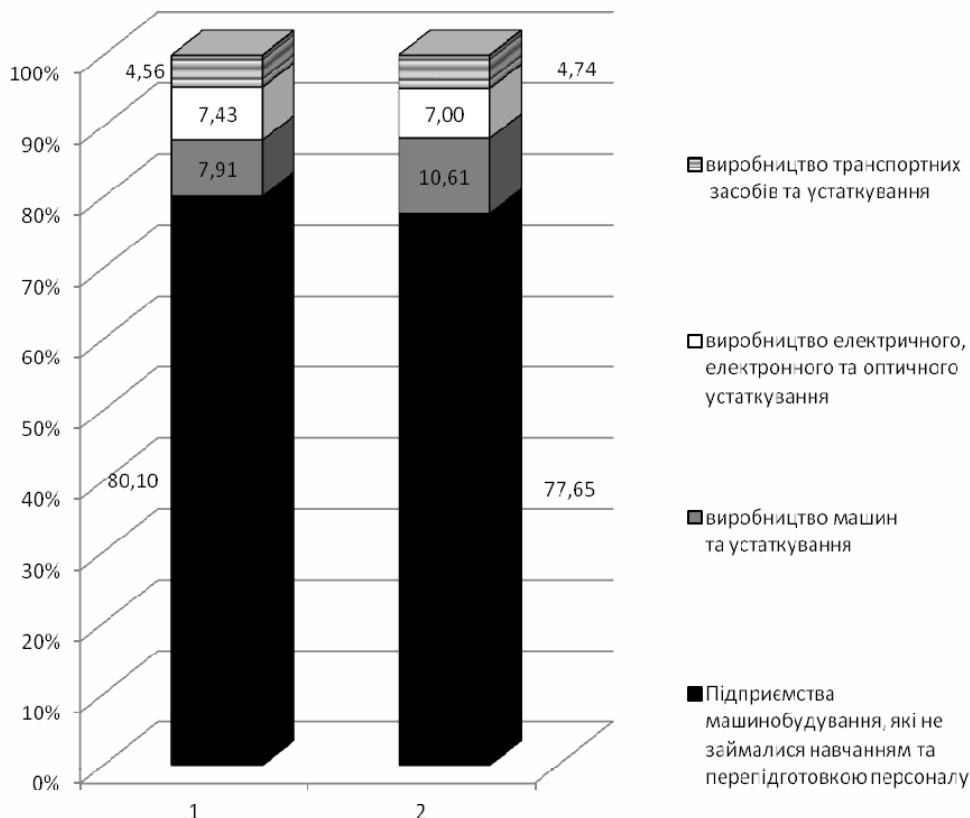

Рисунок 3 – Питома вага підприємств, що здійснювали інновації у напрямку навчання та перепідготовки персоналу серед інноваційно-активних підприємств машинобудування

Нині основою інноваційного розвитку підприємств галузі є використання інноваційної праці, яка є трудовою діяльністю з високою часткою обізнаності, інтелектуальної, творчої компоненти і яка здатна задовольнити суспільні потреби з більш корисним ефектом [6]. Результати інноваційної праці втілюються в наукових та науково-технічних роботах, в кількості створених високих технологій та здійснених раціоналізаторських пропозиціях тощо. В табл. 2-5 та рис. 4 зображено результати інноваційної діяльності машинобудування за період 2005-2011 рр.

З табл. 2 та рис. 4 видно, що інноваційна діяльність в машинобудівній галузі ведеться на досить високому рівні. Так, в 2005 році питома вага всіх наукових та науково-технічних робіт, виконаних власними силами наукових організацій машинобудівної галузі становила 70,26% від загальної кількості робіт, виконаних у

промисловості. У 2010 році цей показник сягнув 75,14%, а в 2011 році дещо зменшився і склав 72,43%. Тобто, можна зробити висновок, що основна маса інноваційних розробок здійснюється саме у машинобудуванні, що ще раз підкреслює важливість розвитку даної галузі для економіки країни.

Основна маса інноваційних розробок у машинобудуванні припадає саме на науково-технічні розробки та науково-технічні послуги: у 2011 році - 79,5% та 13,4% відповідно. Питома вага фундаментальних та прикладних досліджень дещо менша: у 2011 році – 3,3% та 3,9% відповідно.

Таблиця 2 – Обсяг наукових та науково-технічних робіт, виконаних власними силами наукових організацій машинобудівної галузі, тис. грн.

	Усього			фундаментальні дослідження			прикладні дослідження		
	2005 рік	2010 рік	2011 рік	2005 рік	2010 рік	2011 рік	2005 рік	2010 рік	2011 рік
Промисловість	2234664	5104195,2	4482000,9	95691,6	440617,4	380633,5	157716,9	322052,2	286629,4
Переробна промисловість	1964364	4486108,1	3857187,4	77381,5	318331,9	244504,9	103260,6	241366,2	188331,2
Машинобудування	1570006	3835395,2	3246222,5	30036,8	126916,2	107801	56380,2	165770,9	122956,8
виробництво машин та устаткування	463800,9	838675,5	772543,6	3943	22709,9	13214,3	15665,3	22999,4	12734,1
виробництво електричного та електронного устаткування	609070,5	1097015,4	1078558,4	20077,8	87061,1	77202,4	27847,6	92113,4	68952,3
виробництво транспортних засобів та устаткування	497134,6	1899704,3	1395120,5	6016	17145,2	17384,3	12867,3	50658,1	41270,4
	науково-технічні розробки			науково-технічні послуги					
	2005 рік	2010 рік	2011 рік	2005 рік	2010 рік	2011 рік			
Промисловість	1655766	3897921	3292761,1	325489,4	443604,6	521976,9			
Переробна промисловість	1496534	3534810	2957839,2	287188,1	391599,9	466512,1			
Машинобудування	1264953	3182199	2581621,8	218636	360509	433842,9			
виробництво машин та устаткування	403682,6	738687,6	668318,1	40510	54278,6	78277,1			
виробництво електричного та електронного устаткування	443137,3	826096,5	842809	118007,8	91744,4	89594,7			
виробництво транспортних засобів та устаткування	418133,1	1617415	1070494,7	60118,2	214486	265971,1			

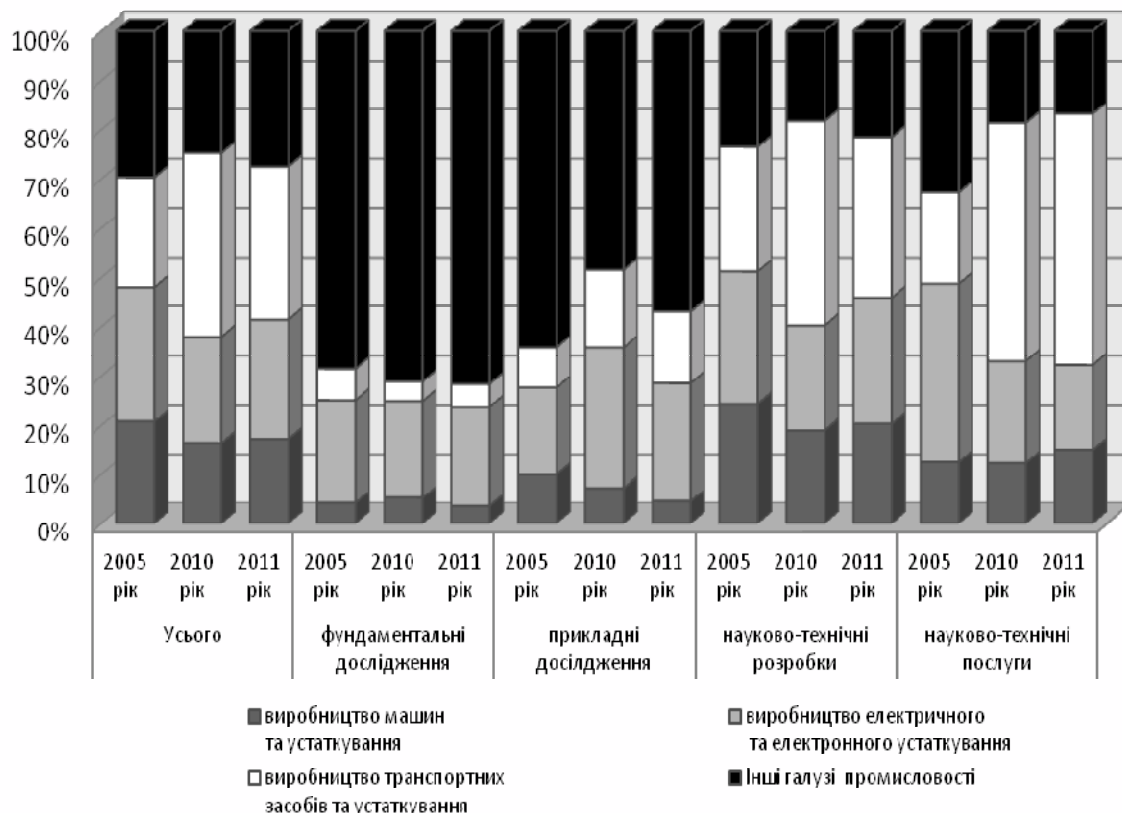

Рисунок 4 – Динаміка здійснення наукових та науково-технічних робіт машинобудівною галуззю у порівнянні з іншими галузями промисловості за період 2005-2011 рр.

Загалом, варто зауважити, щодо зростання обсягу наукових та науково-технічних робіт, виконаних власними силами наукових організацій машинобудівної галузі за період 2005-2010 рр., та зниження майже за всіма видами розробок у 2011 році. Підвищення обсягів інноваційних розробок спостерігалось лише в області науково-технічних послуг в галузі виробництва машин та устаткування і виробництва транспортних засобів та устаткування та в області науково-технічних розробок для виробництво електричного та електронного устаткування.

Таблиця 3 – Кількість створених високих технологій в машинобудуванні в 2011 році

	Кількість створених високих технологій				Кількість охоронних документів у створених технологіях, у тому числі			
	Усього	Нові для України	Принципово нові	За державним контрактом	На винахід	На корисну модель	На промисловий зразок	Які мають патентну чистоту
Україна	447	380	67	81	274	560	165	31
Переробна промисловість	211	188	23	4	112	216	136	13
Виробництво машин та устаткування	46	42	4	2	57	77	1	3

З табл. 3 бачимо, що кількість створених високих технологій в машинобудуванні в 2011 році є досить високою. Так, в порівнянні з промисловістю, частка машинобудування становить 21,8%, а з кількістю високих технологій, створених загалом в країні – 10,3%. Питома вага високих технологій, створених за державним контрактом в Україні склала 18,1%. Загалом кількість створених високих технологій в машинобудуванні складала 46%, 42% з яких є принципово новими для України. Варто зауважити, що за державним контрактом було розроблено лише 2 з них (4,3%). Дані цифри є досить малими, адже уряду повинен бути зацікавленим в розвитку як переробної промисловості, так і даної галузі, зокрема, виділяючи кошти на державні замовлення. На жаль, досліджуючи статистичні дані, такої тенденції нами не виявлено.

Загалом у 2011 році у машинобудуванні в створених технологіях було запатентовано 57 охоронних документів на винахід (20,8% від загальнодержавного показника) та 77 на корисну модель (13,75% від загальнодержавного показника), патентну чистоту з них мають лише 3 документи.

Таблиця 4 – Динаміка використаних раціоналізаторських пропозицій в машинобудуванні за 2007-2011 р.

	Чисельність авторів раціоналізаторських пропозицій, осіб					Відносне відхилення відхилення,%				
	2007 рік	2008 рік	2009 рік	2010 рік	2011 рік	2008/ 2007 рік	2009/ 2008 рік	2010/ 2009 рік	2011/ 2010 рік	2011/ 2007 рік
Загалом по економіці	22314	19625	15581	11484	12233	-	-20.6	-26.29	6.52	45.18
Промисловість	10251	8950	7214	5649	7085	-	-19.4	-21.69	25.42	30.88
Переробна промисловість	8636	7583	6034	5310	6389	-	-20.43	-12	20.32	26.02
Машинобудування, в тому числі:	3839	3809	3059	3035	3907	-0.78	-19.69	-0.78	28.73	1.77
виробництво машин та устаткування	2347	2360	1916	2024	2069	0.55	-18.81	5.637	2.22	11.84
виробництво електричного, електронного та оптичного устаткування	281	341	302	126	947	21.35	-11.44	-58.28	651.59	237.01
виробництво транспортних засобів та устаткування	1211	1108	841	885	891	-8.51	-24.1	5.23	0.678	-26.42

Відповідно до табл. 4, динаміка раціоналізаторських пропозицій за період 2007-2011 рр. загалом по економіці мала тенденцію до зниження. Так, за звітний період відбулося скорочення їх кількості на 54,7%. Аналогічною є ситуація і в промисловості: за період 2007-2011 рр. кількість раціоналізаторських пропозицій зменшилась на 45,7%. Ситуація в машинобудівній галузі не є такою негативною. Так, в період 2007-2008 рр. кількість раціоналізаторських пропозицій збільшилась на 3,77%, проте вже в 2009 році відбулося їх зменшення на 16,8%, а в 2010 році – ще на 2,4%. В 2011 році ситуація покращилася – кількість раціоналізаторських пропозицій збільшилась на 8,44%. В цілому за звітний період відбулося зниження значення даного показника на 8,6%.

Варто зауважити, що динаміка здійснення раціоналізаторських пропозицій для виробництва машин та устаткування була відносно стабільною (зниження на 0,5% за звітний період). Кількість раціоналізаторських пропозицій для виробництва електричного, електронного та оптичного устаткування в кризовий період значно знизилась (в 2010 році на 68,2%), проте в 2011 році мала тенденцію до швидкого зростання, що забезпечило збільшення даного показника в порівнянні з 2010р. на 400%, а в порівнянні з 2007 роком – на 82,29%.

Щодо галузі з виробництва транспортних засобів та устаткування, тут можемо констатувати зменшення кількості раціоналізаторських пропозицій на 43,1% за звітний період.

Важливою на наш погляд, є статистика чисельності авторів раціоналізаторських пропозицій в машинобудівній галузі за період 2007-2011 рр. (див. табл. 5)

Таблиця 5 – Чисельність авторів раціоналізаторських пропозицій в машинобудуванні

	Чисельність авторів раціоналізаторських пропозицій, осіб					Відносне відхилення відхилення, %				
	2007 рік	2008 рік	2009 рік	2010 рік	2011 рік	2008/2007 рік	2009/2008 рік	2010/2009 рік	2011/2010 рік	2011/2007 рік
Загалом по економіці	22314	19625	15581	11484	12233	-12.05	-20.61	-26.29	6.52	-45.18
Промисловість	10251	8950	7214	5649	7085	-12.69	-19.4	-21.69	25.42	-30.88
Переробна промисловість	8636	7583	6034	5310	6389	-12.19	-20.43	-12	20.32	-26.012
Машинобудування, в тому числі:	3839	3809	3059	3035	3907	-0.78	-19.69	-0.78	28.73	1.77
виробництво машин та устаткування	2347	2360	1916	2024	2069	0.55	-18.81	5.64	2.22	-11.85
виробництво електричного, електронного та оптичного устаткування	281	341	302	126	947	21.35	-11.44	-58.23	651.59	237.01
виробництво транспортних засобів та устаткування	1211	1108	841	885	891	-8.5	-24.1	5.23	0.678	-26.42

Відповідно до табл. 4 та аналізуючи дані табл. 5, прослідковується негативна динаміка чисельності авторів раціоналізаторських пропозицій загалом по економіці та в промисловості. За звітний період в машинобудуванні можна виокремити період зниження чисельності авторів (з 2007 р. по 2010 р.) , а в 2011 році, в порівнянні з 2010 роком констатуємо їх збільшення – на 28,73%. Загалом, з 2007 року кількість авторів раціоналізаторських пропозицій виросла на 1,77%. Аналізуючи динаміку даного показника в галузях машинобудування, робимо висновок, що загальні показники по галузі мають тенденцію до збільшення за рахунок їх зростання в галузі з виробництва електричного, електронного та оптичного устаткування (в 2011 році в порівнянні з 2010 роком – на 651,59%, а в порівнянні з 2007 роком – на 237,01%). В інших галузях відбулося скорочення кількості авторів раціоналізаторських пропозицій, так за звітний період в галузі з виробництва машин та устаткування – на 11,85%, а в галузі з виробництва транспортних засобів та устаткування – на 26,42%.

Враховуючи викладене, можна дійти до висновку, що інноваційна діяльність ведеться машинобудівною галуззю на недостатньому високому рівні, враховуючи її наявний трудовий потенціал. Основними причинами, на наш погляд, є:

- недосконале законодавство стосовно інноваційної діяльності;
- недостатнє фінансування інноваційної діяльності;
- великі витрати на розробку та впровадження нових видів продукції;
- високі ставки кредитування інноваційних розробок;
- відсутність коштів на проведення інноваційних розробок;
- нездатність персоналу до інноваційної діяльності через брак відповідних знань;
- недостатнє стимулювання державою інноваційної діяльності;
- недостатня мотивація інноваційної праці з боку роботодавців та ін.

Тож, необхідним для подолання окреслених вище проблем є вжиття наступних заходів:

- модернізувати нормативно-правові акти для забезпечення належної законодавчої бази стосовно інноваційної діяльності;
- зниження ставки кредитування та підвищити можливість отримання довгострокового кредиту для підприємств, які займаються інноваційною діяльністю;
- стимулювання підприємців сприяти розвитку трудового потенціалу шляхом надання державних замовлень на інноваційні розробки, субсидій та пільг в оподаткуванні;
- на державному рівні створити умови для підвищення якості підготовки кадрів вищими та професійно-технічними закладами;
- нарощувати освітньо-кваліфікаційний потенціал, створювати умови для безперервної освіти, перенавчання та підвищення кваліфікації протягом трудової діяльності;
- переглянути систему оплати праці для працівників, які здійснюють інноваційні розробки на підприємствах галузі;
- розробити систему мотивації персоналу з ціллю розвитку його трудового потенціалу, стимулювання його до інноваційної праці.

Отже, для ефективної діяльності машинобудівної галузі необхідно, насамперед, забезпечити належний розвиток її трудового потенціалу. Особливо важливу роль відіграє стимулювання інноваційної його складової, адже саме здатність персоналу до генерації нових ідей, здійснення наукових та науково-технічних розробок, впровадження високих технологій забезпечує в більшій мірі конкурентоспроможність галузі. Відтак, вище зазначене потребує подальшого поглибленого вивчення і стане перспективним напрямом майбутніх наукових досліджень.

Список літератури

1. Богма О.С. Сутність інноваційного потенціалу підприємства.// Вісник Запорізького національного університету. – 2011. - №1(9). – С. 12-15.
2. Державний комітет статистики України. Наказ «Про затвердження Інструкції щодо заповнення форми державного статистичного спостереження N 1-інновація» (Інструкція, п.1.10) 01.10.2008 N 361 (z1047-08).
3. Долішній М. Диверсифікація освіти в контексті Болонського процесу як передумова поліпшення якості кадрового потенціалу/ М.Долішній, В. Куценко// Україна: аспекти праці. – 2006. - №5. – С.8-13.
4. Заюков І.В. Особливості розвитку наукового та трудового потенціалу України: стан і перспективи розвитку. /І.В.Заюков //АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНУ: Науковий збірник / За ред. І.Г.Ткачук. – Івано-Франківськ: ВДВ ЦІТ Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2008. – Вип. IV. – Т.2. – С. 252 – 257
5. Лісогор Л.С. Конкурентність ринку праці: механізми реалізації: [монографія]/Л.С. Лісогор; відповід. ред. Е.М. Лібанова. – К.: Ін-т демографії а соціальних досліджень НАНУ, 2005. – 168 с.
6. Людський розвиток в Україні: інноваційний вимір: [колективна монографія]/НАН України; Інститут демографії та соціальних досліджень; Програма розвитку ООН в Україні/ Е.М. Лібанова

- (ред). – К., 2008. – 316 с.
7. Наукова та інноваційна діяльність в Україні. Статистичний збірник. [Електронний ресурс]. – доступний з <http://ukrstat.gov.ua>
  8. Прохоровська С. А. Інноваційна активність у розвитку трудового потенціалу регіону / С. А. Прохоровська // Формування та розвиток трудового потенціалу України: проблеми і перспективи : [зб. матер. міжн. наук.-практ. конф.] – Луганськ : вид-во СНУ ім. В. Даля, 2011. – С. 144 – 145.
  9. Семикіна М.В. Інноваційна праця в конкурентному середовищі: загальна методологія, мотиваційні основи регулювання: [монографія]/ М.В. Семикіна, Л.А. Коваль. – Кіровоград: «Степ», 2002. – 212 с.
  10. Шаульська Л. В. Стратегія розвитку трудового потенціалу України: монографія/ НАН України. – Ін-т економіки промисловості. – Донецьк: 2005. – 502 с.
  11. Шилова О.Ю. Інноваційний потенціал підприємства: сутність і механізм управління./ .О.Ю. Шилова, Є.С. Чермошенцева //Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2012. - №1. – С. 220-227.

Tatiana Nemchenko, Oksana Storoguk

Kirovograd National Technical University

The innovative constituent of development of the labour potential of machine-building industry of Ukraine

The development of innovative activity of labour potential of engineer of Ukraine is a topical issue at the regional and national levels . The aim of the article is a research of innovative development of labour potential of engineer, determination of the problems that hinder its development and creation a practical recommendations for strengthening positions of industry on internal and external markets .

In the article the dynamics of innovation active enterprises of machine-building industry in recent years was analysed and singled out companies that were involved in organizational innovation. During research was revealed that the labour potential of engineering industry in Ukraine is quite high. This is evidenced by the number of high technologies and innovations created in the industry.

However, it was concluded some certain reasons that restrain innovative development of the labour potential of industry. As a result of research, the article proposes ways to their removal.

labour potential, innovations, innovative activity, innovative labour, engineering

Одержано 28.10.13

УДК 331.101.6

Olga Nevdakha, postgraduate student

Kirovograd national technical university, Kirovograd

Innovative Reserves to Rising of Intellectual Labor Productivity in Ukraine

The major macroeconomic influencing factors on development country effectiveness by innovative model have been determined in the article. By analyzing the supporting of development country by innovative model regulatory framework the weaknesses and reasons for the low level of Ukrainian innovation development have been determined. Suggested measures are aimed for the improvement of innovative situation and pave the way for the effectiveness development country by innovative model have been proposal in the article.

innovative model of economy, intellectual labor productivity, intellectual capital, macroeconomic factors

О. Ю. Невдаха

Кировоградский национальный технический университет

Инновационные резервы повышения производительности интеллектуального труда в Украине